

MAANDBLAD VAN

Oud-Utrecht

VERENIGING TOT BEOEFENING EN TOT VERSPREIDING VAN DE KENNIS
DER GESCHIEDENIS VAN DE STAD EN DE PROVINCIE UTRECHT

Redactie: H. de Jong, Aurorastraat 26, Utrecht

*Administratie: Mr. N. B. ten Bokkel Huinink, secr. der vereniging, Lessinglaan 9,
Utrecht. Gironummer penningmeester: 575520 ten name van „Oud-Utrecht”*

DEERTIGSTE JAARGANG / NUMMER 12 / DECEMBER 1957

DE DRIEBERGSE TRAAIJ IN 1777, 1812 en 1817

Op zaterdag 29 november 1777 reed mevrouw de weduwe Van Berck, eigenaresse van „Sparrendaal” in haar rijtuig over de Arnhemsche Bovenweg te Driebergen. Het was ongeveer elf uur in de ochtend. Bij de Traaij gekomen reed haar rijtuig deze weg op. Haar buitenplaats grensde in die tijd aan de landerijen van het buiten „Dennenburg”. Dit strekte zich uit vanaf de omgeving, waar dit buiten thans nog ligt, tot ver achter de Manger Catsbanen van heden. Rechts en links vormden de huidige Buntlaan en de Traaij de grenzen. D.w.z. de Traaij liep geheel over het terrein van Dennenburg. Een strook van enige meters lag nog tussen deze weg en de grens van „Sparrendaal”, dat zich in die tijd tot daar uitstreckte.

De Driebergse Traaij was opengesteld voor „In- en Opgezetenen van het Dorp Driebergen, komende en gaande naar de heidevelden en verdere Landen. . . .” Op deze publieke weg reed dus mevrouw Van Berck op de bewuste dag in 1777. Ergens halverwege de „Arnhemsche Bovenweg en de Besweg” gekomen liet zij haar rijtuig halt houden. Van de zijde van het dorp was even te voren een boerenwagen komen aanrijden, bestuurd door Evert Schuurman, boer op de hofstede onder Sparrendaal. Nadat mevrouw Van Berck was uitgestegen, gaf zij haar tuinman te kennen, dat zij bemerkte had, dat er van de plaats Dennenburg een uitweg gemaakt was naar de Traaij en dat zij een soortgelijke verlangde naar Sparrendaal.

Cornelis van Brummelen, tuinman van Dennenburg en Jan Quint „Daghuurder”, beide op Dennenburg aan 't werk, hoorden dit gesprek. Reeds eerder hadden zij bemerkte, dat daar ter plaatse de eikenwal op Sparrendaal was afgegraven en de scheidende sloot tussen Sparrendaal en Dennenburg gevuld was, zodat er een dam ontstond „waarover men heen kon rijden”. Bovendien was een dennen-

boom, die de doorrit belette (op het terrein van Dennenburg) omgehakt. Zij hoorden mevrouw Van Berck haar tuinman orders geven de heesters en struiken uit te trekken, die de Traaij nog van deze dam scheidden. Haar tuinman had hiertegen wel enig bezwaar. Maar de oude dame werd toen zeer boos en „injugeerde en ordonneerde” het hem uitdrukkelijk. Daarop trok haar tuinman Evert Schuurman de nodige heesters uit de grond en kapte hij de hinderende sparretakken weg. Op bevel van zijn meesteres laadde hij de takken op zijn boerenwagen en reed door de nieuwgemaakte uitweg naar Sparrendaal. Voldaan stapte mevrouw Van Berck weer in haar rijtuig en vervolgde haar weg.

Zoals te begrijpen is, werd deze geschiedenis door de werklui van Dennenburg aan hun heer, mr. Joseph Elias van der Muelen van Maarssenbroek, gerapporteerd. Deze schijnt d.d. 15 december daarop een soort van proces-verbaal ¹⁾ opgemaakt te hebben. Hij was niet voor niets raad en oud-burgemeester van Utrecht!

Reeds op 18 december wordt er een dagvaarding ¹⁾ uitgeschreven door „den Hove van Justitie” en ondertekend door president Van Heugst, in naam van „Willem Prince van Orange en Nassau etc. etc. etc. . . .” in deze dagvaarding wordt „. . . . Vrouwe Suzanna le Leu de Wilhelm, Vrouwe van Abcoude en Bambrug, weduwe van Jacob van Berck, in leven Raad en Oud-Burgemeester van Utrecht. . . .” beticht van het feit, de heer van Dennenburg, mr. Joseph Elias van der Muelen, heer van Maarssenbroek in zijn „rustige possessie te turberen” (in zijn rustig bezit te hinderen).

Er is nog sprake van de „rustige en vredige possessie vel quasi ²⁾ van zekere laan genaamt de Driebergsche Traay” „. . . . en dezelve te beheeren en te bestieren als zijn eyge goedt. . . .”

Hieruit blijkt, dat de laan zelf niet *strikt* eigendom was, wat evenwel niet wegneemt, dat het eigenmachtige optreden van mevrouw Van Berck, de eigendomsrechten van Dennenburg schond toen zij de strook tussen Traaij en Sparrendaal beschadigde door het gewas aldaar te laten omhakken en uit te trekken „. . . om zodoende eene verbinding tot stand te brengen tusschen haar buitenplaats en de gemeene weg. . . .” ³⁾. De tussenliggende strook was immers het eigendom van Dennenburg.

Hoe een en ander is afgelopen vermeldt de historie op dat oogenblik niet. Evenwel, 35 jaar later, is de omgeving van de Driebergse Traaij wederom het onderwerp van een notariële acte ¹⁾, weer tussen de eigenaars van beide buitenplaatsen.

1) Dit stuk berust in het archief van Dennenburg van de familie De Lanoy Meijer. Dankbaar heb ik gebruik gemaakt van de medewerking van de heer Hugo de Lanoy Meijer.

2) als het ware — om zo te zeggen.

3) „gemeene weg” is gemeenschappelijke weg.

De naam Traaij is een streekeigen uitspraak van het woord: Trade, dat van het werkwoord treden is afgeleid. Vergelijk: treden: treyen (ik heb het terrein afgetroyen” kan men een oude ambachtsman nog wel horen zeggen). Vergelijk ook: spade: spaay.

Dan, in 1812, woont Petrus Judocus van Oosthuysse, heer van Rijzenburg op Sparrendaal. Op Dennenburg is vrouwe Hildegonne Susanne de Maleprade, douairière van wijlen mr. Jan Carel van der Muelen van Maarssenbroek, de meesteresse.

Er blijkt wel zo het een en ander gewijzigd te zijn. Er is dan al sprake van „de over- of voetpaden, welke in de afgescheiden landen zich bevinden, zullen moeten blijven onderhouden en gebruikt worden in dien staat als dezelve thands zijn en het gebruik van dezelve van de Heer en Vrouwe Comparanten over en weder gelaten onverlet, evenals de ordinaire weg naar en van Amersfoort zooals van ouds en tot heeden heeft plaatse gehad”.

Beide partijen compareren hier voor de „Keizerlijke notaris”. Leendert van Schaik, in tegenwoordigheid van de heer Leonard Casembroot, „Vreederegter in het Canton Wijk bij Duurstede.” De grenzen van de respectievelijke landerijen worden door palen aangegeven waarop met „Olijverve” de namen der eigenaars staan aangegeven „. . . . om voor hun en hunne nakomelingen, Eigenaren van voormelde Berg of Heylanden, de scheidingen of Limiten der genoemde Landen op eene vaste en preciese voet te bepalen, teneinde te verzekeren, zonder dat de een de andere daarin eenige hinder, stoornis of Turbel zal doen. . . .”

Bepaalde afstanden worden „met de ketting” gemeten o.a. uitgaande van een huisje toebehorende aan Matthijs Koudijs. Behalve bovengenoemde „vreederegter” is ook nog getuige de heer Jacob Loffeldt, oud-gaarder der onbeschreven middelen (soort ontvanger) wonende te Driebergen.

Alles lijkt nu, na deze notariële acte, opgelost te zijn. Niets is echter minder waar. Vijf jaar later, op 5 augustus 1817 compareren al weder Carel Joseph van der Muelen en zijn echtgenote Marie Henriette van der Muelen enerzijds en Petrus Judocus van Oosthuysse, anderzijds, voor Leendert van Schaik nu „openbaar” in plaats van „Keizerlijke” notaris ¹⁾.

Merkwaardig is het te lezen, dat Van Oosthuysse opgeeft eigenaar te zijn van Sparrendaal „nu Rijzenburg genaamd”. Ook typerend is, dat geen der beide comparanten nog ter plaatse woont. De heer Van Oosthuysse heeft zich in Den Haag gevestigd (in december 1818 zal hij daar overlijden), terwijl de heer en mevrouw Van der Muelen in Utrecht woonachtig zijn. In de aanvang van het stuk wordt gezegd, dat er „. . . . van tijd tot tijd geschillen zijn ontstaan over scheidingen”. De bezitters van Dennenburg blijken de zaak bij de vrede-rechter aanhangig gemaakt te hebben. In de acte worden dan allerlei bepalingen en aanduidingen van grenzen opgesomd.

Wat echter zeer opmerkelijk is: er wordt zonder meer gesproken over „drie uit- of voetpaden, als: één voor het huis door Jan Appels bewoond, de tweede agter hetzelfde huis met een hek of afsluitinge voorzien en de derde door een dam met een opstaande hek of raster afgesloten, welke drie uitpaden altoos door de comparant ter andere

zijde (Van Oosthuysen dus) of door zijnentwege zullen kunnen worden gebruikt, hetzij te voet, te Paard, of met Rijtuig en met Vee, zonder daarin verhinderd te mogen worden. . . .”

Als we dan tenslotte lezen, dat de bewoners van Dennenburg verklaren „af te zien van terugvordering van kosten ter zake geschillen (die door deze vereffend zijn) zoo bij den Heere Vreederegter als andere gevallen of gemaakten van alle voorige Sustenuen of pretensiën van schadevergoeding hoe ook genaamd”, dan zien we dat er sinds 1777 wel héél wat veranderd is. Zoals in de 15e en 16e eeuw de adel het veld moest ruimen voor de opkomende regenten (noblesse de robe) zo moesten deze laatsten op hun beurt de vlag strijken voor de rijke fabrikanten. Bovendien zal de tussenliggende franse revolutie ook wel hebben bijgedragen om oude feodale rechten aan te tasten.

Wanneer we de drukke winkelstraat die de Traaij 4) thans is, bezien, kunnen we ons de boven geschetste strubbelingen om een uitweg moeilijk voorstellen.

WIM HARZING

4) In feite werd met 't woord Traay een uitgekapte weg tussen de bossen bedoeld. Jachtterreinen werden aangegeven b.v.: „van de eerste tot de zevende traay”.

RESTAURATIES IN UTRECHT

Aangezien de leden van de vereniging „Oud Utrecht” ongetwijfeld belang zullen stellen in de lotgevallen van de monumenten van de stad Utrecht, zal er voortaan zo mogelijk maandelijks een berichtje in het maandblad worden gepubliceerd omtrent voltooide restauraties, vondsten etc.

Zo kwam in de afgelopen maand de restauratie gereed van de volgende werfmuren: Vismarkt 19 en 23, Oude Gracht 317-321 en Nieuwe Gracht 63.

Bij de werfmuur van het perceel Vismarkt 23 werd een stenen trap gemaakt ter vervanging van de houten trap, welke stond voor nr. 22. Het grote gietijzeren raam van nr. 23 is vervangen door een van hout; in verband met de eisen van het bedrijf, dat in de achtergelegen kelder wordt uitgeoefend, konden de afmetingen niet worden gewijzigd.

In het achtkant van de Domtoren moesten aan de noordzijde de montants gedemonteerd worden, om de Armco-stalen brugstaven welke ca 1910 waren aangebracht, te kunnen vervangen door brugstaven van brons. Dit Armco-staal werd destijds geacht roestvrij te zijn, dit blijkt echter allerminst het geval te wezen, zodat na rond een halve eeuw het natuursteenwerk rondom reeds ernstig is beschadigd.

De toren van de Geertekerk kreeg een nieuw, electrisch uurwerk.

Het oude uurwerk blijft als historische bezienswaardigheid in een der torenruimten opgesteld.

Dank zij het Utrechts Monumentenfonds kon het zeer rijke Lodewijk XIV balkonhek van het huis Boothstraat 12 worden hersteld. Het ajour bewerkte voorgedeelte hiervan verkeerde reeds geruime tijd in zeer slechte staat. Het was in marmer uitgehouwen en dit materiaal bleek in de loop der tijd geheel te zijn verpulverd. Slechts de huid gaf de verschillende fragmenten zelf nog een redelijke samenhang. Daar het niet mogelijk was de nog aanwezige delen aan elkaar te bevestigen en daartussen nog weer aanvullingen voor de ontbrekende delen aan te brengen, werd van de aaneengepaste delen — welke door het bij-boetsen van de ontbrekende stukken waren gecompleteerd — een afgietsel in weerbestendige kunststeen gemaakt. De beeldhouwer C. Groeneveld voerde een en ander uit.

Het in het septemбернаummer van „Oud Utrecht” (blz. 90—91) besproken gedeelte van de kloostergang van het voormalig Catharijneconvent kon op 7 november door de Vereniging van Katholieke Kunstenaars in gebruik genomen worden.

De afdeling Monumentenzorg van Rijksgebouwendienst is bezig met het aanbrengen van een nieuwe bestrating in de kloostergang van de Domkerk. Hiervoor worden oude tegels van Naamse steen, formaat ca 50 x 50 cm, gebruikt.

Tijdens werkzaamheden in de kelders van het huis Achter St. Pieter 18 (Notarishuis voor verkopen) trof men op een diepte van 3,5 à 4 meter onder straatpeil een vrij groot aantal scherven aan van Romeins aardewerk (w.o. terra sigillata).

Ir. C. L. TEMMINCK GROLL

ACHTERSTALLIGE AANKONDIGINGEN

(Vervolg)

III. KERKGESCHIEDENIS

H. Bruch, De twee recensies der Vita Radbodi. In: Ned. Archief voor kerkgeschiedenis. N.S. 38, 1951, blz. 1—13.

D. A. Stracke S. J. Over de vita Sancti Radbodi. In: idem N.S. 38, 1951, blz. 129—141.

Radboud, bisschop van Utrecht, 900—917.

J. F. A. N. Weijling, Bijdrage tot de geschiedenis van de wijbisschoppen van Utrecht tot 1580. Utr. 1951, 346 blz. Proefschrift Nijmegen.

Ook verschenen als deel LXX, 1951 van Archief voor de geschiedenis van het Aartsbisdom Utrecht.

I. H. Gosses, *Verspreide geschriften*, bezorgd door dr. mr. F. Gosses en dr. J. F. Niermeyer. Groningen-Batavia, 1946, 538 blz.

Hierin o.a.: De oude kern van het bisdom Utrecht, — De bisschop van Utrecht, het Domkapittel en de Groninger prefect. — Utrechtsch en Friesch-Groningsch geld van de 11e tot den aanvang der 14e eeuw.

F. Ketner, *De elect Jan van Nassau en zijn tijd*. In: *Bijdr. voor de geschiedenis der Nederlanden XII*, 1957, blz. 1—25.

Jan van Nassau, elect van Utrecht, 1267—1290. Politieke gebeurtenissen in het bisdom. Utrecht tussen Holland en Gelre. Familie van Amstel, van Sulen/Zuylen, van Abcoude, van Beusichem. De burcht Montfoort. De dam in de IJssel bij Hoppennesse t.w. van Vreeswijk 1285.

J. Koch, *Nikolaus voor Cues und seine Umwelt*. Heidelberg 1948, 175 blz.

Nicolaas van Cues (Cusanus), filosoof, theoloog, pauselijk legaat op rijksdagen, 1401—1464. In dit boek o.a. overzicht van zijn werkzaamheid te Deventer, Utrecht, Arnhem.

N. B. Tenhaeff, *Verspreide geschriften*. Uitgeg. door dr. Jan Romein, 2 dln. Groningen-Batavia, 1949, 498 + 412 blz.

Het eerste deel bevat de herdrukken van verschillende utrechtse studies van dr. Tenhaeff, die zich vooral bewegen in de 14de en 15de eeuw en doorgaans betrekking hebben op kerkelijke situaties, gebouwen en grondbezit. Ook „Bisschop David van Bourgondië en zijn stad” van 1920 werd opgenomen.

R. R. Post, *Kerkelijke verhoudingen in Nederland vóór de Reformatie van ± 1500 tot ± 1580*. Utrecht-Antwerpen 1954, 571 bl.

Analyse en beschouwingen van het kerkelijk en geestelijk leven in vele opzichten. De toestanden blijken niet zó slecht als humanistische schrijvers van de 16e eeuw en hun napraters dikwijls beweerden. De feiten worden in dit boek op tafel gelegd.

E. van Eijl o.f.m. *Keizer Karel V en de pauzekeuze van Adriaan VI*. In: *Sacris erudiri*. Jaarb. voor godsdienstwetenschappen I, 1948, blz. 277—298.

B. Munier ss.cc. *Kardinaal Willem van Enckenvoirt (1464—1534) en de overdracht der temporaliteit van het bisdom Utrecht*. In: *Meded. van het Ned. Hist. Instituut te Rome 3e reeks*, VII 1953, blz. 122—168.

Dez, *Uit de correspondentie van Kardinaal Willem van Enckenvoirt*. In: *Arch. voor de gesch. v. h. Aartsbisdom Utrecht* 73, 1954/55, blz. 161—208.

L. J. Rogier, *Geschiedenis van het Katholicisme in Noord-Nederland in de 16e en de 17e eeuw*. Amst. 1945—1947, 2 dln. 650 + 832 blz. Met registerdeel, 77 blz. en kaarten.

Behandelt o.a. de Kerk vóór Trente, de opkomst van het Protestantisme, het concordaat van 1559, de katholieke reformatie, het protestantiseringsproces en de hollandse zending. Uit de aard van het onderwerp komt het bisdom, na 1559 het aartsbisdom Utrecht geregeld ter sprake; bovendien uitdrukkelijk in dl. I blz. 260—281 en 514—530 en II 380—418.

L. J. Rogier, *Neercassel en het vaderland in 1672*. In: *Verslag van de*

algemene vergadering der leden van het Historisch Genootschap op 31 October 1949. Utr. 1950, blz. 7-58.

Van de traditie afwijkende beschouwing over de apostolische vicaris Joh. van Neercassel en de houding der Katholieken tijdens de franse bezetting van 1672. De inbezitting van de Dom door de Fransen.

W. van de Pas, Katholieke actie in onze missiekerk. Eén uit de voorste linies. In: Actio catholica II 1948, blz. 314-320.

Over Johannes Gesselius, rector van de latijnse school te Amersfoort.

B. van Bilsen o.f.m. Het schisma van Utrecht. Utr. 1949, 189 blz.

Oorzaken, ontstaan en ontwikkeling van de afscheiding der Oud-bisschoppelijke Clerey van de kerk van Rome.

P. J. Maan, C. J. Barchman Wuytiers, Erzbischof von Utrecht 1725-1733. Assen 1949, 113 blz. Proefschrift Bern.

KLEINE MEDEDELINGEN

INVENTARIS SEMINARIEKAPEL GEVEILD

Het dagblad Trouw van 2 november 1957 meldt: Een curieuze collectie Hollands boerenbarok kerkmeubilair, afkomstig uit de onlangs gesloten kapel van het voormalig oud-katholiek seminarie aan de Muurhuizen te Amersfoort is gisteren onder grote belangstelling zowel van Nederlandse als van Duitse antiquairs en kerkbestuurders geveild bij Mak van Waay te Amsterdam. Het interieur bracht in totaal 18.000 gulden op.

Sterke concurrentie ondervonden de Nederlandse geïnteresseerden van enige afgezanten van de rooms-katholieke aartsbisschop van Paderborn in Westfalen. Zij kochten de grootste stukken van de kapel: het forse bijna tien meter hoge barokke altaar en een elegant gesneden perehouten communiebank bestaande uit zeven grote panelen. Voor het altaar, waarop o.a. twee levensgrote houten beelden van de apostelen der Nederlanden, Willibrord en Bonifatius staan en dat voorts een groot paneel met een schilderij van Jezus en de Samaritaanse vrouw bevat, betaalden de Duitsers 1.100 gulden. Een op zichzelf misschien niet zo fraai kunstwerk, maar wel een typisch product van de Hollandse barokmeubelmakerij verdween daarmee naar het buitenland. Het weelderige koorhek kostte de Paderbornse kopers 2.700 gulden.

Wat zij met de aankopen gaan doen, is nog niet zeker. Het aartsbisdom Paderborn bezit een vrij groot aantal in de oorlog beschadigde barokke kerken en men moet nog nagaan waar de Amersfoortse antiquiteiten het best passen.

De pastoor van een Waterstaatskerk in Udenhout slaagde erin voor 2.800 gulden eigenaar te worden van vier apostel-grissailles van Jan de Bray, daterende uit 1629. De eikhouten preekstoel (met trap en „hemel”), stijl Louis XIV, werd voor 360 gulden verkocht; het is de bedoeling deze te plaatsen in de thans in restauratie zijnde Oude kerk der hervormde gemeente van Soest.

Ook enige Nederlandse musea deden interessante aankopen. Het Rijksmuseum te Amsterdam verwierf voor f 2.800,- een magnifiek stuk houtsnijwerk: een voetstuk voor een monstrans met boven zwevende engelfiguurtjes, voorstellingen van God de Vader en van de Heilige Geest. Het Bisschoppelijk Museum te Haarlem betaalde f 2.800,- voor twee typisch boerenbarokke beelden van Jozef en Maria. Een fraaie 17de eeuwse notenhouten bisschopsstoel bekleed met velours d'Utrecht en verlicht met sierlijk gesneden gewijde tafereelen, o.a. van de annunciatie werd voor f 1.450,- door een Dierense antiquair in zijn collectie opgenomen.

Verder gingen voor bedragen van honderd tot duizend gulden tal van antiqui-

teiten onder de hamer door: kandelaars, schilderijen, een doophek (44 gulden), diverse houtsnijwerken en een collectie kerkgewaden, rijk bestikt met brokaat, versierd met kant en 17de- en 18de-eeuws borduurwerk.

De oude Amersfoortse seminariekapel, waaruit al deze kerkelijke oudheden afkomstig waren, werd enige maanden geleden gesloten omdat de oud-katholieken in een nieuwer gedeelte van de stad een modern seminariegebouw in gebruik namen. Een groot gedeelte van de kostbare inventaris van het oude gebouw aan de Muurhuizen werd hierheen overgebracht, maar niet alles kon geplaatst worden.

TESTAMENT GABRIE-MEHEN

Bij het vijftigjarig bestaan der Gabrie-Mehenschool te Amersfoort schreef de heer J. Kordes een artikeltje in het weekblad *Hervormd Amersfoort*, van 22 november 1957, waaruit blijkt, dat de historie van deze lagere school feitelijk al twee eeuwen omspant. Aan het artikeltje ontleen we deze bijzonderheden:

Wie in Amersfoort in de St. Joriskerk rondwaalt en de oude grafstenen bekijken, ziet, wanneer hij door de hoofdingang rechtuit loopt, een steen, waarop in simpele woorden *Van Mehen* staat. Geen data, alleen deze naam.

De weduwe van deze heer Van Mehen, Emerentia Struys, liet tweehonderd jaar geleden bij testamentaire beschikking f 10.000,— na, om een school te stichten, waar de kinderen gratis konden worden onderwezen in lezen, schrijven, psalmzingen en de waarheden der heilige schrift.

Enige jaren later vergrootte de heer Carel Gabrie dit legaat nog eens met f 20.000,—. Voor die dagen een aanzienlijke som. Maar het kapitaal moest blijkbaar onaangestast blijven en van de rente alleen hebben de directeuren toch geen kans gezien, de wil van de erflaters uit te voeren. Ruim vijftig jaar later, in de napoleontische tijd, werd het kapitaal aanzienlijk verminderd; vermoedelijk waren de legaten in staatsstukken belegd, die dus ook getiërceerd werden, d.w.z. door de Franse overheersers tot op één derde van hun waarde werden afgestempeld.

Het zou te veel plaats vergen, de testamenten volledig te bezien. Genoeg zij op te merken, dat de directeuren van het fonds Van Mehen geen termen aanwezig achtten om de school te stichten. Dat arme kinderen der gemeente iets anders zouden kunnen dan werken, was waarschijnlijk te hoog gegrepen voor een tijd, waarin het onderwijs nog stiefmoederlijk werd bedeed en de heren regenten het „gewone” volk maar liever dom lieten. Ze verzorgden er nu de armen der gemeente van, een alleszins lofwaardig doel, maar het beantwoordde in geen deele aan de laatste wil van Emerentia Struys. Eigenaardig is, dat ook in de diaconale verslagen van deze schenking van de heer Gabrie niets te vinden is. Wel leest men dat Lambertus Y. dronken langs de gracht zwaaide, zodat men hem, aangezien het niet de eerste maal was, de toegang tot het heilig avondmaal had moeten weigeren.

In 1814, de 2de december van dat jaar, werd tussen directeuren van het fonds Van Mehen en de diakenen die de revenuën van het legaat des heren Gabrie moesten beheren, een contract „geformeerd”, waarbij bepaald werd, dat voortaan de gezamenlijke gelden zouden worden aangewend tot ondersteuning van de bestaande armenschool.

Men heeft wel eens verteld, dat vóór 1907 van de rente van het kapitaal Sint Nicolaasfeestjes op de openbare school zouden zijn bekostigd. Deze bewering zou misschien door heel bejaarde Amersfoorters kunnen worden bevestigd of tegengesproken. Het doet er ook niet zo veel toe. Vast staat, dat in 1907 van het kapitaal de tegenwoordige school der hervormde gemeente werd gesticht, eerst met drie lokalen, later uitgebreid met nog vier, terwijl tevens voor het hoofd der school een woning werd gebouwd. Waarschijnlijk is het nog de enige ambtswoning van een schoolhoofd in onze stad.

BEITEL EN PALET

In verband met de nog steeds groeiende belangstelling is besloten de tentoonstelling „Beitel en Palet”, 150 jaar Genootschap Kunstliefde, in het Centraal Museum te Utrecht te verlengen tot en met 12 januari 1958.